

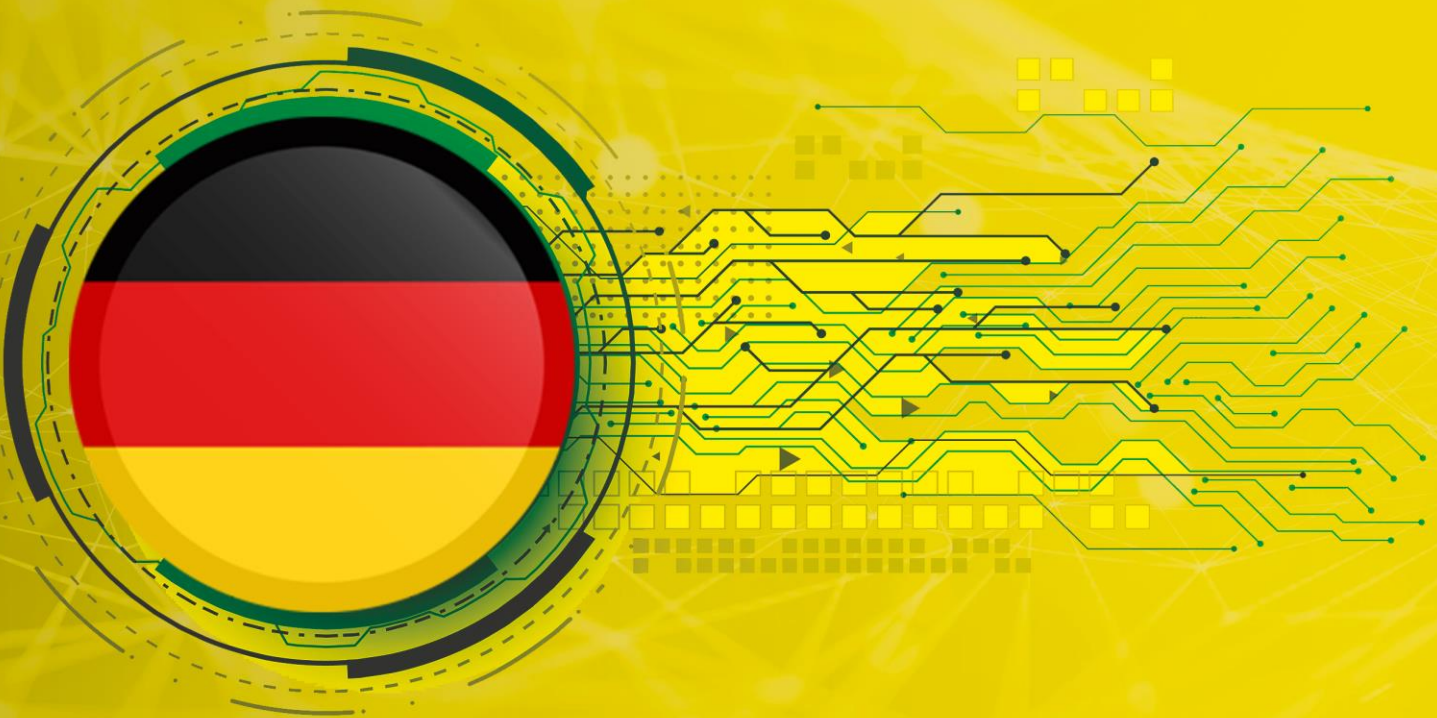
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی فضای مجازی
مرکز ملی فضای مجازی

گزارش سریع ۸

حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان

آلمان

حکمرانی فضای مجازی در کشور آلمان

گزارش سریع (۸)

بهمن ماه ۱۳۹۸

تهیه شده در: پژوهشگاه مرکز ملی فضای مجازی - گروه مطالعات فرهنگی و اجتماعی

تهیه کننده: یحیی شعبانی (دانشجوی دکتری پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

ناظر علمی: امیررضا باقرپور شیرازی

نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان بیهقی، نش خیابان ۱۶ غربی، پلاک ۲۰، کدپستی ۱۵۱۵۶۷۴۳۱۱

<http://www.majazi.ir>

شماره تماس: ۸۶۱۲۱۰۶۱

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز ملی فضای مجازی است و استفاده از مطالب آن صرفاً با ذکر مأخذ بلامانع است.

گزارش سریع که با عنوان Rapid Report شناخته می‌شود، نوعی گزارش کوتاه است که صرفاً برای اطلاع کلی از موضوع یا پدیده‌ای خاص در بازه زمانی محدود تهیه می‌شود. هدف عمده چنین گزارش‌هایی، ایجاد تصویری اجمالی برای آشنایی ابتدایی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان در موضوعات مورد علاقه آنان است.

چکیده

هنگامی که از حکمرانی فضای مجازی سخن می‌گوییم، دست کم سه مفهوم را می‌توانیم مورد نظر قرار دهیم:

(۱) حکمرانی از طریق فضای مجازی: حکومت‌ها برخی از وظایف حاکمیتی خود را از طریق فضای مجازی انجام می‌دهند. برای مثال، خدمات دولتی از طریق اینترنت ارائه می‌شود. مفهوم «دولت الکترونیک» در این حوزه جای می‌گیرد.

(۲) حکمرانی در فضای مجازی: حکومت‌ها سعی می‌کنند حاکمیت سرزمینی خود را در فضای مجازی بازتعریف و اعمال کنند. برای مثال، آن‌ها دامنه‌های ملی تعریف می‌کنند، در پی امنیت سایبری شهروندان خود هستند، جرائم را به حوزه سایبری بسط می‌دهند یا آن‌ها را با توجه به فضای سایبری تعدیل می‌کنند.

(۳) حکمرانی بر فضای مجازی: حکومت‌ها سعی می‌کنند سیاست‌هایی را برای شکل دادن به فعالیت‌ها در فضای مجازی تدوین و اجرا کنند، رویه‌های عمل قانونی و مشروع را در فضای مجازی تعیین کنند و روابط میان بازیگران و گروه‌های اجتماعی مختلف را تنظیم کنند.

سلسله گزارش‌های «حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان» تلاش می‌کند تا «ساختار، مدل و سناریو حکمرانی فضای مجازی»، «اسناد سیاستی و قوانین فضای مجازی»، «مهمترین نهادها و شرکت‌های ملی فضای مجازی» و «مهمترین اقدامات حاکمیتی فضای مجازی» این کشورها را مورد بررسی قرار دهد. در این گزارش، به حکمرانی فضای مجازی در کشور آلمان خواهیم پرداخت.

واژگان کلیدی

حکمرانی فضای مجازی، آلمان، GDPR، قوانین عام محافظت از داده‌ها، آژانس فدرال شبکه

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۲.....	ساختار حکمرانی فضای مجازی در کشور آلمان
۳.....	نهادهای اصلی مسئول در حوزه فضای مجازی آلمان
۳.....	آژانس فدرال شبکه
۵.....	شورای مشورتی
۶.....	دپارتمان بین الملل
۷.....	نهاد نظارت بر اینترنت و محتوای آن
۹.....	اسناد سیاستی و قوانین مهم در حوزه فضای مجازی
۹.....	قانون ممانعت از دسترسی (Zugangerschwerungsgesetz)
۹.....	کپی رایت برای ناشران مطبوعاتی
۹.....	قانون اجرای شبکه (Netzwerkdurchsetzungsgesetz یا NetzDG)
۱۱.....	برنامه‌ها، رویه‌های اجرایی و اهداف تعیین شده
۱۱.....	بازار واحد دیجیتال اروپایی
۱۲.....	پروژه BeCaNet
۱۲.....	نظارت و فیلترینگ در فضای مجازی
۱۳.....	رویکرد بین المللی
۱۳.....	راهبرد امنیت سایبری آلمان
۱۴.....	سناریوی حکمرانی فضای مجازی آلمان
۱۶.....	منابع و مأخذ

مقدمه

دموکراسی پارلمانی در آلمان با فرهنگی سیاسی و جامعه مدنی پویا همراه است. حقوق سیاسی و آزادی‌های مدنی هم در قانون و هم در عمل تا حد زیادی تضمین می‌شود. طبیعی است که سابقه تاریخی آلمان و گذشته توتالیتار آن تا حد زیادی بر نظام سیاسی آلمان سایه افکنده باشد. به همین دلیل تمهیدات قانونی فراوانی برای جلوگیری از بروز مجدد آن اندیشیده شده است. البته وضعیت سیاسی آلمان از نیمه قرن بیستم پایدار بوده است اما علی‌رغم این پایداری، هجوم پناهندگان و رشد احزاب دست راستی حاکی از افزایش تنش‌های سیاسی در آلمان است. در آلمان آژانس فدرال شبکه‌مسئول تنظیم مقررات برای فضای مجازی است. اداره جرائم فدرال یا ^۲ BKA که زیرمجموعه وزارت کشور و پلیس فدرال آلمان به حساب می‌آید مسئول رصد و رسیدگی به محتوای جاری در فضای مجازی است. در واقع BKA مسئول رسیدگی به جرایم اینترنتی است. توسعه شریان‌ها و زیرساخت‌های ارتباطی (جاده‌ای و دیجیتال) بر عهده وزارت حمل و نقل و زیرساخت‌های دیجیتال است و این وزارت مسئولیتی در قبال محتوای اینترنت ندارد.

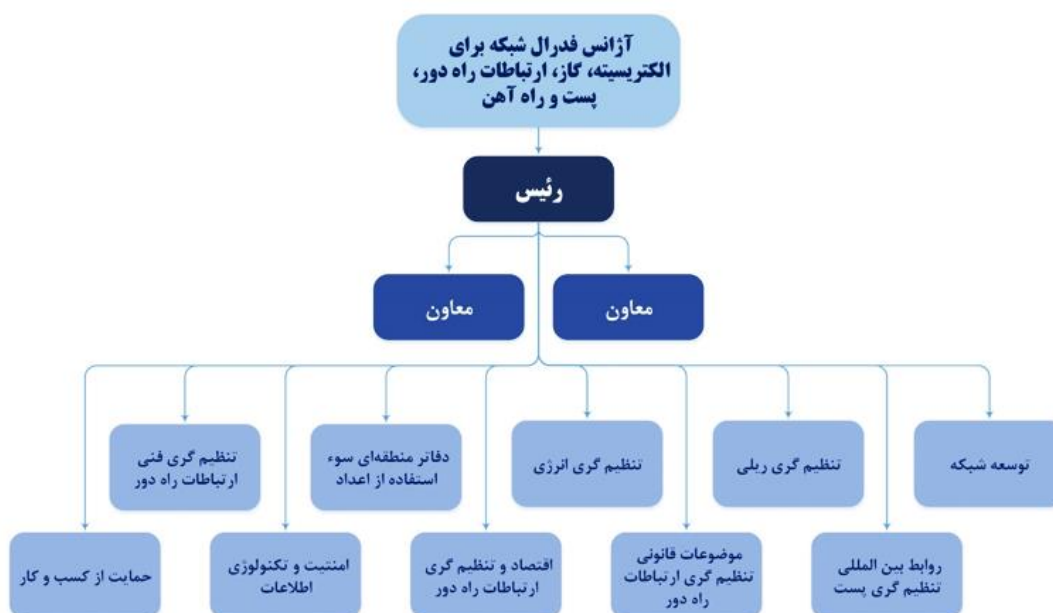
^۱Bundesnetzagentur

^۲Bundeskriminalamt

ساختار حکمرانی فضای مجازی در کشور آلمان

آلمان در سال ۲۰۱۷ قانون فدرال محافظت از داده‌ها (FDPA) را با مفاد GDPR (قوانین عام محافظت از داده‌ها) هماهنگ کرد. البته انطباق قوانین بخشی و ایالتی، مانند قوانین اجتماعی آلمان و اکثریت قوانین محافظت از داده‌های دولتی، هنوز معلق است. دورنمای کلی حکمرانی فضای مجازی در آلمان در چارچوب حکمرانی چندذیربیطی معنا دارد به نحوی که سال گذشته (نوامبر ۲۰۱۹) آلمان برای نخستین بار میزبان IGF بود.

شکل ۰۱: ساختار حکمرانی در کشور آلمان

نهادهای اصلی مسئول در حوزه فضای مجازی آلمان

آژانس فدرال شبکه

آژانس فدرال شبکه برای الکتریسیته، گاز، ارتباطات راه‌دور، پُست و راه‌آهن (Bundesnetzagentur) مرجعی فدرال در حیطه وزارت فدرال اقتصاد و انرژی است که ارکان آن در بُن واقع است. در سال ۲۰۰۵، مرجع تنظیم‌گری برای ارتباطات راه‌دور و پُست که جایگزین وزارت فدرال پُست و ارتباطات راه‌دور و اداره فدرال برای پُست و ارتباطات راه‌دور شد، عنوان آژانس فدرال شبکه (Bundesnetzagentur) را به خود گرفت. آژانس فدرال شبکه از سال ۲۰۱۱ به‌عنوان مرکز صدور گواهی ریشه تحت قانون امضاهای الکترونیکی نیز عمل می‌کند. آژانس فدرال شبکه وظایف دیگری نیز در ارتباط با نقشه توسعه شبکه بر عهده دارد. همچنین این آژانس مسئول اجرای قوانین مربوط به بی‌طرفی شبکه تحت تنظیم‌گری (EU) ۲۰۱۵/۲۱۲۰ [قانون بی‌طرفی شبکه اتحادیه اروپا] است. مسئولیت برای دسترسی آزاد به اینترنت نیز از دیگر مسئولیت‌های این آژانس است. بسته به موضوعات مورد بحث، آژانس فدرال شبکه ممکن است با دیگر مراجع مشورت کند، به‌عنوان مثال با اداره اتحادیه فدرال (Bundeskartellamt)، مراجع دولتی رسانه و کمیسر فدرال برای محافظت داده‌ها و ازادی اطلاعات (BfDI) محافظت از داده‌ها مسئولیت مشترک آژانس فدرال شبکه و BfDI است.

Bundesnetzagentur یا آژانس فدرال شبکه، در موضوعات مرتبط با گاز، ارتباطات راه دور، پُست و راه‌آهن، بحث‌های تأثیرگذاری در رابطه با حوزه‌های رگولاتوری طرح می‌کند و دسترسی غیرتبعیض‌آمیز به شبکه را تسهیل می‌نماید. آژانس فدرال شبکه از حقوق مصرف‌کنندگان محافظت می‌کند و تحت عنوان قانون امضاهای الکترونیکی از اعتبار مجوزهای بنیادی دفاع می‌نماید. علاوه بر این، این آژانس مسئول اجرای قانون شتاب گسترش شبکه نیز است. آژانس فدرال شبکه آژانسی دولتی است که ذیل وزارت فدرال اقتصاد و تکنولوژی تعریف می‌شود و مرکزیت آن در شهر بُن قرار دارد.

در حوزه ارتباطات راه دور آژانس فدرال شبکه بر برنامه شماره‌گذاری تلفن و دیگر مواردی که به تخصیص اعداد فنی مربوط است در آلمان نظارت دارد و در این حوزه مرجع ذیصلاح محسوب

می‌شود. همچنین تنظیم‌گری در زمینه بازر ارتباطات راه دور در صلاحیت این آژانس قرار دارد که شامل این موارد می‌شود: هزینه‌های فسخ و دسترسی آزاد به خطوط مشترکین و مجوز شرکت‌های تلفن. در عوض هزینه‌های قابل توجه برای مجوز، فقط چند کمپانی مجازند تا امروزه بخش حیاتی ارتباطات راه دور را برای افراد و کسب‌وکارهای خصوصی تنظیم کنند. بخاطر موانعی که بر سر راه ورود به این بازار پردرآمد وجود دارد (عمدتاً بخاطر هزینه‌های بالای مجوزها) فقط تعداد اندکی از سرویس‌دهنده‌ها می‌توانند وارد این بازار شوند. نکته مهم در این زمینه آن است که با جلوگیری از رقابت، قیمت‌ها و پهنای باند سود عظیمی برای سرویس‌دهنده‌ها و به ضرر کاربران فراهم می‌آید. نتیجه این امر تخریب ارتباطات اساسی و نرخ عرضه بهتر است. به همین دلیل قوانین جدیدی تصویب شده است که مانع این اتفاق شود و هدف این قوانین آن است که از حقوق مشتریان آلمانی نیز مثل بقیه اروپا محافظت شود. این قوانین با عنوان «قوانین مربوط به آژانس فدرال شبکه برای الکتریسیته، گاز، ارتباطات راه دور، پُست و راه‌آهن» [Gesetz über die Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen] در سال ۲۰۰۵ در آلمان صادر شد و در سال ۲۰۱۷ تغییر کرد. تا ژانویه ۲۰۱۳ در صورت قصور سرویس‌دهندگان کاربران تلفن و اینترنت در آلمان ناتوان از پیگیری حقوق خود بودند اما انتظار می‌رود که این قانون جدید این حق را در اختیار مصرف‌کنندگان قرار دهد که در دادگاه عالی آلمان ادعای خسارت کنند.

در دهه ۱۹۹۰، خدمات ارتباط راه دور و پُست در آلمان خصوصی شدند. در سال ۱۹۹۴، اداره پُست فدرال آلمان خصوصی و به دو بخش تقسیم شد: Deutsche Post و Deutsche Telekom هر دو بخش زیر نظارت اداره فدرال پُست و ارتباطات راه دور (Bundesamt für Post und Telekommunikation, BAPT) باقی ماندند. در ژانویه ۱۹۹۸ وقتی سرانجام بازار در دسترس رقیبان قرار گرفت، سازمان تنظیم مقررات برای ارتباطات راه دور و پُست (Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post, RegTP) تأسیس و جایگزین اداره فدرال به‌عنوان ناظر پُست و ارتباطات راه دور شد. وقتی دولت در سال ۲۰۰۵ تصمیم گرفت تا رقابت در حوزه انرژی و راه‌آهن را بهبود ببخشد دریافت که ورزیدگی و مهارت سازمان تنظیم مقررات برای دسترسی آزاد به شبکه‌های ارتباطات راه دور نیز در این بازارهای

زیرساختی مفید خواهد بود. به همین دلیل اسم سازمان به آژانس فدرال شبکه برای الکتریسیته، گاز، ارتباطات راه دور، پُست و راه‌آهن (Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen, BNetzA) تغییر کرد. چارت سازمانی آژانس فدرال شبکه به صورت زیر است: این سازمان ۱۲۰۸ کارمند دارد و وظایف و مسئولیت‌های خود را با ادارات منطقه‌ای و همچنین سازمان مرکزی که واحدهای اصلی در آن واقع شده‌اند، انجام می‌دهد.

شورای مشورتی

قانون آژانس فدرال شبکه به شورایی مشورتی پرداخته است که متشکل از ۱۶ نماینده بوندستاگ و ۱۶ نماینده بوندسرات است که دو مجلس آلمان و در واقع قوه مقننه آلمان محسوب می‌شوند. بوندستاگ پارلمان مرکزی آلمان فدرال است که در شهر برلین، پایتخت آلمان قرار دارد. شمار نمایندگان بوندستاگ به دلیل قانون انتخاباتی آلمان متغیر است که حداقل ۵۹۸ نماینده را شامل می‌شود. دوره نمایندگی اساساً چهار سال است. بوندستاگ قوه مقننه در سطح کل اتحادیه است. وظیفه تصویب قراردادهای بین‌المللی و بودجه عمومی کشور نیز بر عهده این مجلس مرکزی است. بوندستاگ یک پارلمان کاری است و در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر کمتر خصلت نمایشی دارد. در مورد بسیاری از امور نه در سطح جلسه‌های بزرگ علنی، بلکه در کمیته‌های تخصصی تصمیم‌گیری می‌شود. صدراعظم آلمان با رأی بوندستاگ انتخاب می‌شود. نظارت بر کار حکومت نیز بر عهده بوندستاگ است. بوندسرات نیز بخشی از سیستم قانون‌گذاری در آلمان است و شامل نمایندگان ۱۶ ایالت این کشور می‌شود. جلسات بوندسرات در مجلس اعیان پروس در شهر برلین برگزار می‌شود. دومین محل آن‌ها نیز در مرکز سابق آلمان غربی، بُن، قرار دارد. این نهاد در کنار بوندستاگ از اعضای قوه مقننه آلمان محسوب می‌شوند. بخاطر شباهت در وظایف، گاهی از این مجلس با عنوان مجلس علیا یاد می‌شود که معادل مجلس سنا در آمریکا، مجلس سنا در کانادا یا مجلس اعیان در بریتانیا است. نمایندگان بوندسرات در شورای مشورتی باید عضو یا نماینده سیاسی دولت فدرال باشند. اعضا و معاونان شورای مشورتی

- توسط دولت فدرال و با پیشنهاد بوندستاگ و بوندسرات منصوب می‌شوند. این شورا که باید حداقل هر سه ماه یکبار تشکیل جلسه بدهد مسئولیت‌های زیر را بر عهده دارد:
- پیرو بخش ۳(۳) قانون آژانس فدرال شبکه، باید درخصوص انتصاب رییس و دو معاون آژانس فدرال شبکه به دولت فدرال پیشنهاد بدهد؛
 - پیرو بخش ۶۰ قانون انرژی، باید به آژانس فدرال شبکه توصیه و مشورت ارائه کند تا گزارش‌های ارجاعی در بخش ۶۳ زیربخش‌های (۳) تا (۵) قانون انرژی را تنظیم کند. این شورا حق دارد تا اطلاعات و توضیحاتی از آژانس بخواهد. آژانس نیز وظیفه دارد تا اطلاعات لازم را فراهم کند؛
 - پیرو بخش ۱۲۰ پاراگراف ۲ قانون ارتباطات راه‌دور، در تصمیمات آژانس مشارکت کند در مواردی که در بخش ۶(۴) پاراگراف ۲ و ۴ و بخش ۸۱ تصریح شده است؛
 - پیرو بخش ۱۲۰ پاراگراف ۳ قانون ارتباطات راه‌دور، حق درخواست معیارهایی را دارد که با آن‌ها اهداف تنظیم‌گری را به اجرا در آورد و از خدمات عمومی محافظت به عمل آورد. آژانس باید در عرض یک دوره ۶ هفته‌ای در مورد چنین درخواست‌هایی تصمیم بگیرد؛
 - پیرو بخش ۱۲۰ پاراگراف ۴ قانون ارتباطات راه‌دور، شورا حق دارد تا اطلاعات و توضیحاتی از آژانس درخواست کند. آژانس موظف به ارائه اطلاعات است؛
 - پیرو بخش ۱۲۰ پاراگراف ۵ قانون ارتباطات راه‌دور، شورا به آژانس در ترسیم نقشه راهبردی برحسب بخش ۱۲۲(۲) و سیاست‌گذاری در خصوص بازار مشورت ارائه می‌کند؛
 - پیرو بخش ۱۲۰ پاراگراف ۶ قانون ارتباطات راه‌دور، برای ترسیم نقشه فراوانی مصرف بر طبق بخش ۵۴ شورا مورد مشورت قرار می‌گیرد.

دپارتمان بین‌الملل

دپارتمان «روابط بین‌الملل / تنظیم‌گری پُست» چهار بخش (ارتباطات راه‌دور و انرژی و نیز پُست و راه‌آهن) آژانس فدرال شبکه را با تنظیم‌گران اصلی اروپایی و کمیسیون اروپایی (و مؤسسات فراملی) هماهنگ می‌کند. آژانس مواضع آلمان را نمایندگی می‌کند و همکاری در اتحادیه اروپا و جامعه بین‌الملل را تقویت می‌نماید.

نهاد نظارت بر اینترنت و محتوای آن

در آلمان اینترنت را بر اساس فرم (زیرساخت) و محتوا می‌فهمند؛ کنترل محتوا در اختیار پلیس (وزارت کشور) است و کنترل فرم در اختیار وزارت حمل و نقل و زیرساخت‌های دیجیتال. این تقسیم‌بندی نشان می‌دهد که اگرچه در آلمان اینترنت را تهدید فرهنگی در نظر نمی‌گیرند اما تهدیدات امنیتی آن را جدی می‌گیرند؛ به همین دلیل وزارت کشور وظیفه کنترل محتوا در اینترنت را بر عهده می‌گیرد. تنفیذ قوانین مربوط به کنترل دسترسی به محتوای اینترنت بر عهده BKA (Bundeskriminalamt) است [اداره جرائم فدرال] که ذیل وزارت کشور تعریف می‌شود. BKA یک آژانس اجرایی در سطح فدرال است. طبیعی است که ساختار فدرال در آلمان در اینجا اهمیت دارد.

توسعه جریان‌های ارتباطی (جاده‌ای و دیجیتال) بر عهده وزارت حمل و نقل و زیرساخت‌های دیجیتال است و این وزارت مسئولیتی در قبال محتوای اینترنت ندارد.

وزارت کشور در آلمان متولی تأمین امنیت داخلی است و به همین دلیل وظیفه مبارزه با تهدیدات امنیتی و بزهکاری در اینترنت بر عهده این وزارتخانه است. یکی از مهم‌ترین وظایف وزارت کشور در این خصوص کنترل دسترسی به محتوای اینترنت در آلمان است و این وظیفه بر عهده BKA گذاشته شده است.

پلیس آلمان ساختاری ایالتی دارد و اختیارات آن عموماً به ایالت‌ها محدود می‌شود، ایالت‌ها نیز قوانین و رویه‌های مختلفی دارند. در خصوص تهدیدات اینترنتی BKA وظیفه ایجاد هماهنگی فراایالتی را بر عهده می‌گیرد. در واقع دفتر مرکزی ارتباطات و اطلاعات پلیس در BKA قرار دارد. وظیفه این دفتر ایجاد هماهنگی بین نیروهای پلیس ایالتی و فدرال و انجام تعاملات با اینترپل و یورپل و سیستم اطلاعاتی شینگن است. در واقع بخش عمده‌ای از مباحث مرتبط با اینترنت در دپارتمان‌های BKA کنترل و مدیریت می‌شود. چارت سازمانی BKA از این قرار است:

شکل ۱: چارت سازمانی BKA

در BKA بیش از ۵۵۰۰ نفر برای محافظت از امنیت داخلی در آلمان نقش مستقیم دارند. اکثر این افراد در ویسبادن، برلین و بن مستقر شده‌اند. در BKA متخصصان طراز اولی در حوزه‌های مختلف گرد هم می‌آیند: علوم جنایی، علوم طبیعی و اجتماعی، حقوق، اقتصاد و تکنولوژی اطلاعات و اداره. تقریباً نیمی از این تعداد کاملاً آموزش دیده در امور پلیسی هستند. نیم دیگر شامل بیش از ۷۰ گروه شغلی است. ۳۴ درصد کارکنان عضو کارمندان خدمات دولتی هستند؛ تقریباً ۱۲ درصد کارکنان مأموران اداری و دیگر افسران هستند. ۳۸ درصد کارکنان زن هستند. خود BKA افسران پلیس جنایی را در کالج فدرال اداره عمومی تعلیم می‌دهد. ساختار سازمانی BKA دائماً بهینه می‌شود. از ژانویه ۲۰۰۵، BKA در چارچوب ۹ واحد سازمانی وظایفش را انجام می‌دهد.

اسناد سیاستی و قوانین مهم در حوزه فضای مجازی

قانون ممانعت از دسترسی (Zugangerschwerungsgesetz)

پارلمان فدرال آلمان (بوندستاگ) این قانون را در سال ۲۰۰۹ تصویب کرد. این قانون مرتبط با مسدود کردن سایت‌هایی است که موضوعشان پورنوگرافی کودکان است. البته این قانون به دلیل کش و قوس‌های سیاسی بر سر دولت ائتلافی مدتی اجرا نشد اما دولت جدید آلمان (در سال ۲۰۰۹) موافقت کرد که به جای حذف این سایت‌ها آن‌ها را به مدت یک سال حذف و پس از یکسال نتیجه این سیاست حذف را بررسی کند. در سال ۲۰۱۱ احزاب حاکم نهایتاً تصمیم گرفتند تا این قانون را در مجموع لغو کنند.

کپی‌رایت برای ناشران مطبوعاتی

بوندستاگ این قانون را در سال ۲۰۱۳ تصویب کرد و در آن تاریخ اغلب تعابیر در خصوص این قانون از آن قرار بود که گویی قرار است گوگل را وادار کند تا به مؤسسات مرتبط با اخبار آلمان کمک مالی کند. این قانون در نتیجه لابی‌گری ناشران خبری به تصویب رسید. این قانون مانع نشان دادن نتایج جستجو می‌شود مگر آنکه موتور جستجو برای آن مجوز داشته باشد. بر حسب همین قانون گوگل جستجو را به روز کرده است تا فقط سرتیتل سایت‌های خبری را نمایش دهد.

قانون اجرای شبکه (NetzDG یا Netzwerkdurchsetzungsgesetz)

این قانون در ژوئن ۲۰۱۷ تصویب و در ژانویه ۲۰۱۸ اجرایی شد. هدف این قانون سانسور افراطی‌گری در آلمان است و کمپانی‌های رسانه‌های اجتماعی و وبسایت‌های انتفاعی با ۲ میلیون کاربر را وادار می‌کند تا محتواهای غیرقانونی اهانت‌آمیز را در ۲۴ ساعت حذف کند. این قانون یک هفته را برای بازبینی «محتواهای قانونی مبهم» در نظر می‌گیرد. این قانون بیش از حد مورد انتقاد قرار گرفته است. یکی از کاربران اینترنت در آلمان فیسبوک را برای حذف پستی که

رویکردی انتقادی نسبت به آلمان داشت تحت پیگرد قرار داد. در آوریل ۲۰۱۸ دادگاه دستور به اعاده این کامنت را داد.

جدول ۱: نمونه اقدامات در حوزه قانون گذاری

نمونه اقدامات حاکمیت ملی	
قانون کپی‌رایت برای ناشران مطبوعاتی، قانون اجرای شبکه (برای کنترل افراطی‌گری در آلمان)	حاکمیت فرهنگی
<p>اصول اساسی و ده‌گانه استراتژی امنیت سایبری آلمان:</p> <p>محافظت از زیرساخت‌های اطلاعاتی حیاتی</p> <p>سیستم‌های IT امن در آلمان</p> <p>تقویت امنیت IT در بخش اداره عمومی</p> <p>مرکز ملی واکنش سایبری</p> <p>شورای ملی امنیت سایبری</p> <p>کنترل مؤثر جنایت در فضای سایبری</p> <p>اقدام مؤثر و هماهنگ برای اطمینان از امنیت سایبری در سطح اروپا و جهان</p> <p>استفاده از تکنولوژی اطلاعات قابل اعتماد و اطمینان</p> <p>توسعه کارکنان در مراجع فدرال</p> <p>ابزار برای واکنش به حملات سایبری</p> <p>پروژه BeCaNet (شناسایی و تخریب شبکه‌های تأمین سرمایه برای فعالیت‌های تروریستی)</p>	حاکمیت امنیتی
بازار واحد دیجیتال اروپایی (مصوبه کمیسیون اروپایی)، تقویت شرکت‌های اروپایی در مقابله با سلطه انحصاری شرکت‌های امریکایی، حفظ و گسترش برتری‌های آلمان در اروپا و عرصه بین‌المللی	حاکمیت فنی و اقتصادی
قانون فدرال محافظت از داده‌ها (FDPA) هماهنگ با GDPR، قانون ممانعت از دسترسی،	حاکمیت مدیریتی و حقوقی

جدول ۱: نمونه اقدامات در حوزه سیاست‌گذاری

نمونه اقدامات حاکمیت ملی	
تولید محتوا به زبان آلمانی در فضای مجازی (زبان آلمانی چهارمین زبان در فضای مجازی است)	حاکمیت فرهنگی
محافظت از زیرساخت‌های اطلاعاتی حیاتی؛ تقویت امنیت IT در بخش اداره عمومی؛ کنترل مؤثر جنایت در فضای سایبری؛ واکنش به حملات سایبری	حاکمیت امنیتی
تشکیل بازار واحد دیجیتال اروپایی؛ سیستم‌های IT امن در آلمان؛ استفاده از تکنولوژی اطلاعات قابل اعتماد و اطمینان؛ مقابله با سلطه یکجانبه آمریکا بر فضای مجازی	حاکمیت فنی و اقتصادی
وضع قوانین برای تنظیم‌گری در فضای مجازی؛ نظارت کامل بر محتوای فضای مجازی؛ محافظت از داده‌های شخصی؛ هماهنگی با قوانین اتحادیه اروپا در خصوص فضای مجازی	حاکمیت مدیریتی و حقوقی

برنامه‌ها، رویه‌های اجرایی و اهداف تعیین شده

بازار واحد دیجیتال اروپایی

تقویت شرکت‌های اروپایی در مقابله با سلطه انحصاری شرکت‌های آمریکایی (در اقتصاد مجازی) یکی از اهداف مهم این بازار است. در واقع ۲۸ بازار ملی در حوزه یورو در یک بازار تجمع می‌شوند و هدف این طرح یکپارچه‌سازی قوانین و ایجاد تسهیلات برای این بازار واحد است. بازار واحد دیجیتال اروپایی مصوبه کمیسیون اروپایی است (۲۰۱۵) که واحد اجرایی اتحادیه اروپاست. به نظر می‌رسد طبق آمارهای کمیسیون اروپایی این طرح سالانه ۴۱۵ میلیارد یورو به اقتصاد اروپا کمک خواهد کرد.

پروژه BeCaNet¹

از دسامبر ۲۰۱۸ BKA پروژه‌ای بین‌المللی را آغاز کرده است که هدف آن شناسایی و تخریب شبکه‌های تأمین سرمایه برای فعالیت‌های تروریستی است. بخش امنیت دولتی در BKA همراه با شرکای بین‌المللی شبکه‌هایی فراملی از محققان مالی را تقویت کرده است که انتقال پول را تحت نظر بگیرد. البته کمیسیون اروپایی اسپانسر این پروژه است.

نظارت و فیلترینگ در فضای مجازی

در شرایط کنونی، اینترنت تهدیدی برای حاکمیت آلمان محسوب نمی‌شود. به همین دلیل برخلاف کشورهایی مانند چین یا روسیه هیچ نهاد مخصوصی برای کنترل محتوای اینترنت در این کشور وجود ندارد. این نکته وقتی قابل توجه می‌شود که در نظر بگیریم ۵,۵ درصد محتوای وب به زبان آلمانی است. به عبارتی، پس از زبان‌های انگلیسی، روسی و ژاپنی زبان آلمانی در وب در جایگاه چهارم قرار دارد، در حالیکه از حیث تعداد کاربران آلمان در رتبه دهم قرار دارد (مقایسه کنید با تعداد کاربران عرب‌زبان). نکته دوم جدایی‌ناپذیری شرایط و قوانین کشور آلمان از اتحادیه اروپا است. عملاً صدراعظم آلمان رهبر اتحادیه اروپا به شمار می‌رود. در ساختار سیاسی، قانونی و اداری کشور آلمان از دو حیث به اینترنت پرداخته می‌شود:

(۱) کنترل جرائم اینترنتی (نهاد پلیس)

(۲) حفظ و گسترش برتری‌های آلمان در اروپا و عرصه بین‌المللی

در سال ۲۰۰۹ مجلس آلمان قانونی در رابطه با محدود کردن دسترسی به اینترنت گذراند. هدف این قانون محدود کردن دسترسی به پورنوگرافی کودکان در اینترنت بود. البته لیست سیاه وبسایت‌ها در آلمان فقط محدود به پورنوگرافی کودکان نیست و شامل مواردی نیز می‌شود که

¹ best practice, capacity building and networking initiative among public and private actors against terrorism financing

به نفی هولوکاست، نژادپرستی و نفرت‌پراکنی مربوطاند. بخش تحقیقات جرائم فدرال در BKA این لیست را در اختیار ISP ها قرار می‌دهد تا دسترسی به آنها محدود شود. البته در سطح ایالتی نیز دادگاه‌ها می‌توانند مواردی را محدود کنند.

رویکرد بین‌المللی

اتحادیه اروپا و کشورهای مشمول در آن پذیرفته‌اند که برای تنظیم‌گری موفق هم باید با یکدیگر همکاری کنند و هم باید این همکاری را به حوزه‌های فراتر از اروپا گسترش دهند؛ بنابراین آژانس فدرال شبکه بسته به تعهدات و الزامات قانونی‌اش (قانون ارتباطات راه‌دور آلمان) عضو گروه‌های مختلف اروپایی و بین‌المللی است و در آنها فعالیت زیادی دارد. آژانس فدرال شبکه- به نیابت از وزارت فدرال امور اقتصادی و انرژی- در مؤسسات بین‌المللی و اروپایی شرکت می‌کند. آژانس فدرال شبکه شریکی بسیار محترم برای بسیاری از مراجع خارجی (مراجع تنظیم‌گر در همه بخش‌ها) و نیز دیگر آژانس‌های دولتی (مثل وزارتخانه‌ها) به حساب می‌آید. به‌طور ویژه، فعالیت‌های تنظیم‌گری خاص آژانس فدرال شبکه در بخش‌های خصوصی و نیز تنظیم‌گری در بخش‌های مختلف مورد علاقه اغلب شرکا به حساب می‌آید. تجربه آژانس فدرال شبکه به‌عنوان تنظیم‌گر چند بخشی چهره‌ای بین‌المللی از آن ساخته است.

راهبرد امنیت سایبری آلمان

اصول اساسی استراتژی امنیت سایبری آلمان عبارتند از:

- محافظت از زیرساخت‌های اطلاعاتی حیاتی
- سیستم‌های IT امن در آلمان
- تقویت امنیت IT در بخش اداره عمومی
- مرکز ملی واکنش سایبری
- شورای ملی امنیت سایبری
- کنترل مؤثر جنایت در فضای سایبری

- اقدام مؤثر و هماهنگ برای اطمینان از امنیت سایبری در سطح اروپا و جهان
- استفاده از تکنولوژی اطلاعات قابل اعتماد و اطمینان
- توسعه کارکنان در مراجع فدرال
- ابزار برای واکنش به حملات سایبری

نکته مهم در این اصول ده‌گانه «شورای ملی امنیت سایبری» است. هدف این شورا که نهادی دولتی و زیرمجموعه وزارت کشور در آلمان است، پاسخ به حملات سایبری به زیرساخت‌های حاکمیتی است. شناسایی و از بین بردن علل ساختاری بحران‌ها ابزار مهمی برای امنیت سایبری است. به همین دلیل هماهنگی درون دولت فدرال و بین بخش عمومی و خصوصی اهمیت زیادی دارد و وظیفه شورای امنیت سایبری ایجاد و حفظ این هماهنگی و همکاری است. نمایندگانی از اداره امنیت فدرال (وزارت کشور)، اداره فدرال حفاظت از قانون اساسی (وزارت کشور)، سرویس اطلاعاتی فدرال (صدراعظم)، پلیس فدرال (وزارت کشور)، اداره تحقیقات جنایی گمرک (وزارت امور مالی)، ارتش آلمان، اداره فدرال حفاظت مدنی و مدیریت بحران (وزارت کشور) و آژانس تحقیقات جنایی فدرال در این شورا عضویت دارند. در مواقع لزوم دیگر وزارتخانه‌ها نیز نماینده‌ای را به این شورا می‌فرستند.

سناریوی حکمرانی فضای مجازی آلمان

سناریوهای حکمرانی فضای مجازی آلمان شامل موارد زیر می‌باشد:

- توجه به امنیت سایبری
- توسعه زیرساخت‌های فضای مجازی
- استفاده از ظرفیت اقتصادی فضای مجازی
- تدوین استراتژی امنیت سایبری
- تربیت نیروهای پلیس زبده برای کنترل محتوای فضای مجازی
- استفاده از ظرفیت علمی آکادمیک برای کنترل محتوای فضای مجازی
- دیپلماسی اروپایی-بین‌المللی سایبری

- جلوگیری از کنترل یکجانبه آمریکا بر فضای مجازی
- تلاش برای ایجاد حاکمیت چند ذیربطی

منابع و مأخذ

- [1] <https://www.bundesnetzagentur.de/>
- [2] <https://www.bka.de/>
- [3] <https://www.banst-pt.de/>
- [4] <https://www.bmwi.de/>
- [5] <https://www.bfdi.bund.de/>

حکمرانی فضای مجازی در کشورهای جهان: آلمان

حوزه فضای مجازی به اندازه انقلاب اسلامی اهمیت دارد. این فضا مثل یک رودخانه پر از آب و خروشان است که می آید و دائماً هم بر آب آن افزوده و خروشان تر می شود. اگر ما بر این رودخانه تدبیر کنیم و برنامه داشته باشیم، زه کشی کنیم و هدایت کنیم، این رودخانه را تا به سد بریزد، می شود فرصت. اگر رهاش کنیم و برنامه ای برای آن نداشته باشیم می شود یک تهدید.

محمد
۱۳۹۱/۷/۲

